

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Politică economică.

Ne-am obișnuit că la auzul cuvântului «politică» să ne gândim la năzdrăvaniile cutărui notareș ori solgăbirău ori apoi la isprăvile înălțatei diete, în care fruntașii de partiduri călăresc fără seamă, în ruptul capului, când pe «concesii militare», când pe «dreptul public», când mai știu și eu pe ce șubredă greșală ori ticluială de «formă» și de «constituționalism».

Gură ici — gură colo, larmă 'n casă, tămbălău prin cafenele, în țara întreagă, de ți-ar veni să crezi că fruntașii puși ori aduși ai acestei țări nu au zi nu au noapte în care să nu să frămînte pentru — binele țării.

Cînd colo — vorbe goale. Să ceartă domnii — ca să plîngă țara. Și în vremea asta cum să întîmplă și în viață, cînd omul plînge și i-să împăingenesc ochii și nu poate vedea toate — cei din jurul oalelor cu ciolane tot scot cîte unul, cîte două, până-ce slăbește și zama (că de carne nici poveste să ajungă!) și țara rămîne — înbătută cu apă rece.

Asta este pe graiul poporului «politică» ce dăinuește azi în țară. Alta este însă *politică economică* — ce am dori noi să stăpînescă țara. Căci politica economică este *iscusința de-a creia și a folosi cuminte izvoarele cele mai bogate de venit, de-a da locul ce să cuvine și brațelor de muncă și puterii de capital și istețimii minților așa fel, ca toți să-și câștige cu mijloace puține, cît să poate de mult, nu ca să se închine Diavolului de*

aur — făr' să poată trăi tihnit el și familia lui, ca dragoste și puțință să aibă și pentru viața sufletului în înțelesul ei moral, intelectual și de propășire plină de ideale.

Această politică economică de *fapte* și de judecată reală și cinstită a adevăratelor trebuințe firești, — dorim noi să stăpînescă în țară.

Și noi Românii, ce spunem și credem că suntem un popor de ordine, un popor «loial», adecă cu cinste față de rînduiele legilor și a împrejurărilor — suntem datori să ne gândim mai cu samă la o sănătoasă politică economică.

Căci să judecăm lucrurile cum sunt:

Om cu mintea întreagă nu să poate gândi nici la răzvrătiri sîngeroase nici la dacoromânisme utopice — prin care s'ar cerca îmbunătățirea traiului nostru ca ne am, fie ca privire morală, fie materială. Această cale pentru cei cu mintea întreagă, e închisă.

Cu politica «militantă» și «de drept» — o isprăvește praxa împrejurărilor date.

În același timp însă e fapt, că noi ca popor suntem și vrem să fim, nu numai din dragoste națională, făr' din adînc înrădăcinată credință, că noi numai ca noi, numai ca Români, ca un trup încheiat, putem să ieșim în arena luptelor materiale și intelectuale (cu mintea) — ce să dau azi. Unul cîte unul nu ne putem sluji idealele ca neam, cu gîndirea, cu tradițiile, cu datinele, cu doinele și cu poveștile, ce ne-au rămas din moși-strămoși.

Ne suntem datori nouă, ca oameni și ca Români, să mergem împreună — ca

să arătăm că însemnăm ceva și tragem în cumpănă! Căci numai cei-ce arată că ei însemnează ceva, au azi îndreptățirea la un traiu mai bun și mai tihnit.

Și acum să judecăm:

Dacă ne este închisă calea răzvrătirii, pe care n'am dorit'o și n'am folosit'o niciodată; dacă în politica de stat de-ocamdată nu ni-să îmbiie puțință ca să ajungem conducători, ca »factori« întregitori — ca ne am numai politica economică sănătoasă, ne stă azi la îndemînă.

Cîștigîndu-ne fruntași adevărat iscusiți și potriviți pentru o politică economică sănătoasă, mai curînd decît credem, o să ne îmbunătățim soarta!

Ca mâne, cînd greul traiului în urma unei sănătoase politici economice ni-să va ușura și vreme și poftă mai multă vom avea atît pentru înaintarea noastră culturală, cît și pentru impunerea noastră ca factor ce înseamnă ceva, în politica de stat.

Să nizuim să ajungem asta în cele economice, căci atunci ne impunem, ne socot, ori vreau ori nu vreau, și ca factori în politică, și în viața intelectuală și culturală!

Aceste sunt credințele mele ca modest muncitor obștesc și n'ași avea mai mare mulțumire, ca știind pe cîți mai mulți cu aceste credințe, pe care să le mărturisească și să le dovedească prin fapte — în ori-ce vreme.

Indemnul, pentru-ce repet tocmai acum aceste — să-l căutați în împrejurările date.

De prin sate ca și de prin orașe să aud tot mai des plîngeri sfășietoare, că frun-

tașii neamului n'au destulă nizuință pentru realele (trăitele) trebuințe, mai ales economice, ale poporului nostru! Căci numai băncile nu pot îndeplini aceste trebuințe.

Zilnic vedem cît e de sărăcăcioasă viața noastră economică. Din 3 milioane de români nu să găsește unul să ocupe de pildă idealul post de agronom, alcătuit de »Asociațiunea« noastră!

Toate pornirile sănătoase economice și sociale să stînjinesc în lipsa de oameni pricepuți și chemați.

Unde ajungem cu »politică« de pînă aci?

Ori cît ar de dureroasă icoana de azi — nădejdea în mai bine o avem, tare și mare! Căci poporul grosul neamului nostru, să deșteaptă, primește și vrea să urmeze sfaturile, ce-'i sosesc pentru organizarea economică.

Să vină îndrumătorii cei chemați!

Acum, cum suntem în preajma alegerilor pentru dieta țării să ne gândim mai ales la astfel de îndrumători — nu ca să le dăm rang și cinste, fără să-'i facem să fie chemați — *ca să fie ascultați și urmați!*...

N'o să se supere nime și mai puțin advocații noștri, dacă ne arătăm credința, că nu e tocmai cerință de viață ca deputații să fie mai ales advocați.

Din potrivă, avem nădejdea că folosim o tactică mai potrivită, dacă deputații noștri vom nizu să fie și cîte unul și din celelalte pături ale neamului.

Căci prin asta am ridica mult, foarte mult judecarea (aprecierea) cinstitelor pături, tagme a neamului, a plugarilor, a meseriașilor, a negus-

torilor și a celorlalți muncitori pe tărîmul economiei naționale. Și mai pe sus am da dovezi, că vrem să facem o sănătoasă politică economică. Să ne dăm sama de starea aievea în care ne găsim, să dorim la mai bine și să făptuim după cel mai curat gând și după cea mai aleasă putință!

Dela Reuniunea propr. de vite.

Inscrierile de membri să urmează cu destură însuflețire. Zilnic primim avizuri despre înștiințări noi din toate părțile.

*

Ca să putem începe înactivarea, după care Reuniunea va plăti pagubele ce să vor ivi în vitele asigurate:

rugăm cu stăruință pe toți cîți au primit liste de membri și foite pentru asigurarea vitelor să le trimită cu grabă la cancelaria „Reuniunii” în Orăștie.

*

Reuniunea asigură contra pagubelor numai vitele cornute ale membrilor săi.

Membru al Reuniunii poate fi ori care proprietar de vite din țară — ori unde ar locui el — acela, care declarînd (în scris) că intră ca membru — subscrie și plătește în vreme de cel mult 2 ani — cel puțin o cotă (o acție) de 4 Coroane.

Intrarea ca membru să face prin subscrierea Listei (Declarație de membru) iar înștiințarea vitelor pentru asigurare să face prin înscrierea vitelor în Foiță (Foița vitelor).

*

— Statutele „Reuniunii proprietarilor de vite” împreună cu Condițiile de asigurare, apoi Liste și Foite — le vom trimite în cîntse (gratuit) tuturor, care le cer dela Cancelaria centrală a „Reuniunii proprietarilor de vite” în Orăștie — Szászváros, Drumul țării Nr 22.

*

— Din statute ajunge pentru cîte un sat 1—2 esemplare, căci estrasul lor să găsește tipărit în „Tovărășia”, și îndrumările separate ce le-am împărțit și le împărțim cu drag — tuturor ce ni le cer.

Asemenea din Liste (Declarații de membru) sunt de ajuns pentru cîte-un sat 10—15 bucăți, dnpă-ce pe o Listă să pot scrie mai mulți proprietari.

Numai Foite (Foița vitelor) sunt de lipsă pentru fiecare proprietar — cel puțin cîte una. Căci vitele fiecărui proprietar trebuie să fie înscrise în foiță deschilinită.

Vi-le spunem aceste, cu rugarea ca, la cererea de Statute, Indru-

mări, Liste și Foite să nu ne cereți nici prea multe nici prea puține.

*

Taxele (plățile) pentru înscrierea de membri și asigurarea vitelor la Reuniunea noastră sunt:

I. la intrarea ca membru:

a) o taxă de înscriere de cîte 1 coroană pîpă la fiecare una miie cor., ce asigură;

b) cîte una cor. pentru fiecare cotă (acție) semnată, ca rata întîie din ea;

c) taxa unui caz de pagubă.

II. în decursul asigurării:

Membrii asigurați numai atunci plătesc taxe de asigurare, cînd s'a întimplat caz de pagubă în lăuntru grupii (cercului) de care să țin.

Abatere dela asta e numai pe timp de epidemii (boale ce bîntue greu) în alte dvspărțăminte, cînd mai multe grupe ori întreagă Reuniunea să contopește într'una (și ajută cu toții despărțămîntului cu boala, deși cu părți mai mici ca de regulă).

*

Despăgubirea este de 80% (80 coroane pin 100 de coroane), dela prețul adevărat ce l'a avut vita nainte de nenorocire.

Acest preț numai așa să ia de temei la despăgubire, dacă nu trece peste suma asigurată.

Despăgubirea să dă cînd moare vita, cînd să schilăvește, ori cînd a fost trebuincioasă tăierea ori vinderea siluită a vitei, toate pricinuite în afară de vina proprietarului.

Pagubele pricinuite prin foc, numai atunci să plătesc, cînd vitele păgubite n'au fost asigurate și altcum, și cînd numărul acelor nu trece peste 5 la un proprietar.

Tăiere ori vindere siluită să poate, face — în afară de porunca organelor administrative, — numai cu învoirea direcțiunii Reuniunii.

Pe timpul transportului (dusului de pildă pe teren, sau și altfel, la depărțări) și pe vremea jugănitului — nu să dă despăgubire.

*

Reuniunile ocazionale, făcute pentru asigurarea vitelor, care încă nu ne-au trimis raport despre starea lor — sunt de nou rugate să ne trimită acel raport, ca să putem da o icoană aievea despre ce s'a făcut la noi românii. din puterea noastră — pentru asigurarea vitelor.

Aceste rapoarte rugăm să fie trimise cît mai cu grabă deadreptul la adresa redactorului nostru: Vasile C. Osvadă în Huneadoara — Vajdahunyad.

Adunările noastre.

În numărul trecut al foi s'ffiriam darea de seamă despre adunările noastre cu cuvintele: „Cu bine înainte!” Acum după-ce cunoaștem în parte izbînda muncii noastre, rostim cuvintele acestea cu mulțumirea omului, care-și vede truda răsplătită; vede, că povețele sale au fost înțelese și din vorbe fapte s'au făcut.

În șirul comunelor, unde am dus vestea înființării Reuniunii noastre, a venit la rînd Vaideiul din apropierea Orăștiei. Vaideienii sunt oameni umblați în lume, au cutreerat Ardealul și Bănatul în lung și în lat și au avut prilej să învețe multe la școala cea mai bună: la școala vieții. Cunoștințele, ce Vaideienii și-le-au cîștigat în drumurile lor, au știut să le folosească spre binele lor: 350 de gospodării înfloritoare alcătuiesc comuna aceasta.

Au ieșit din partea Reuniunii dl V. C. Osvadă și dl Traian I. Iarca. Lămuririle date de directorul Reuniunii noastre despre temeiurile, pe care o pusă Reuniunea; și despre felul de întocmire al Reuniunii noastre — au fost primite cu multă bucurie. A fost răsplătit cu însuflețite urări de: „să trăiască!”

Povețele despre îngrijirea vitelor, despre boala de splină și ol-tuirile, ce să fac împotriva ei — încă au fost primite cu plăcere de ascultători. Veterinarul nostru, dl Iarca, a fost cu prisos răsplătit pentru povețele date prin urările de bine și sănătate, pe cari plugarii i-le au făcut după-ce a sfîrșit cu vorbirea.

Veștile ce primim dela Vaidei ne spun că Vaideienii, ca unii ce poartă cu multă pricepere negoț cu vite vor intra aproape toți în Reuniune.

Cîți-va fruntași din Pișchinți, cari la îndemnul părintelui Bude încă au luat parte la adunare au dus știrea celor auzite și în comuna lor, și e nădejde, că sămînța aruncată la Vaidei va aduce roade și la Pișchinți.

Conscrierea membrilor a fost încredințată la Vaidei părintelui Tilicea, cari cu sprijinul domnilor învățători Basarabă și Voinea, chiar și în scurtul timp dela adunare și până acum s'au arătat harnici tovarăși de muncă.

La Pișchinți conscrierea o face cu multă însuflețire și stăruință părintele Bude, de asemenea un bun îndrumător al poporului.

La Sebeș.

Pe azi, Joi în 10 Febr. st. n. conducătorii Reuniunii noastre au conchemat o adunare la Sebeșul-săsesc. Duc și aici vestea înființării Reuniunii proprietarilor de vite și vor da toate lămuririle privitoare la ea.

Nădăjduim, că adunarea aceasta va fi un pas însemnat în desvoltarea Reuniunii.

Ținta acestei Reuniuni e: păzirea poporului econom de grelele pagube în vite. Că prin asta încă să ajută înălțarea poporului în bunăstare. E de sigur o țintă, pentru ajungere a căreia sunt la locul lor și însuflețirea și munca stăruitoare și chiar jertfele de ori-ce fel. Deși nu facem din ridicarea în bunăstare un scop al vieții noastre, pentru care să ne istovim toate puterile; nu facem din ridicarea în bunăstare un idol, totuși trebuie să stăruim pentru ea. Căci bunăstarea ne este un mijloc pentru înaintarea noastră pe toate terenele, ea este temelia, pe care rezimați, ni-să face cu putință înaintarea noastră în știință, meserii și arte cari apoi dau preț popoarelor și fac ca traiul lor alătura de alte popoare să aibă un rost! Un popor, care nu dă dovadă, că are însușiri, cu care e în stare a-și lua partea de muncă din nizuințele pentru propășirea omenimei, n'are nici un rost ca să trăiască; un astfel de popor nu va fi în stare să-și păstreze limba, credința și datinele, cari îi alcătuiesc ființa; un astfel de popor e menit peirei, — mai curînd sau mai tîrziu să va contopi fără urme în alt popor, care a știut să dovedească, că viețuirea sa ca popor cu nume și caracter deosebit de alte popoare are rost, a știut să facă ca și alte popoare să-i respecteze ființa.

La temelia ori-cărei înaintări în științe și arte să află bunăstarea materială, care cu cît va fi mai puternică, cu atît și zidirea înălțată pe această temelie va fi mai măreață și mai trainică.

Un popor robit economiceste mai curînd sau mai tîrziu va cădea în robia unei culturii străine, — iar de aici și până la pierirea dintre popoare, e numai o cale scurtă.

Noi, Românii suntem un popor de gospodari; 90 la sută din noi să îndeletnicesc numai cu lucrarea pămîntului și creșterea vitelor. Așadară cînd e vorba de ridicarea noastră în bunăstare, stăruința noastră trebuie să fie îndreptată asupra plugarilor noștri, pe ei trebuie să-i întărim, lor trebuie să le dăm putere, sporirea avutului lor trebuie să ne frămînte mintea. Cînd ne vom ajunge ținta aceasta, ne-am asigurat viitorul nostru ca neam, find-că am zidit o temelie de piatră și ciment pentru propășirea noastră în toate privințele.

Acestea sunt gândurile, de cari suntem călăuziți când ne îndreptăm pașii noștri și spre Sebeș și aiurea ca să le arătăm cum am crezut că putem pune oamenilor noștri o proptea, care să ni-lase a mai cădea în gropile ce le sapă potopenia în vite!

Nu stăm nici o clipă la îndoială, că numărul celor adunați acolo în semnul muncii la care îi chemăm, va fi tot așa de mare, ca și însuflețirea cu care vor veni acolo.

*

Despre adunările din comunele, pe unde am mai umblat, vom da o amănunțită dare de seamă în numărul viitor.

Creșterea și îngrijirea vitelor.

Rubrică îngrijită

de

Tr. I. Iarca,

med veterinar al „Reun. propr. de vite din Orăștie“

— Pășuni și pășunit —

În țara noastră prăsirea vitelor în cei 20—30 de ani din urmă, arată — fără îndoială — o înaintare dintre cele mai rezezi. Vitele cele albe scad și locul lor îl iau vitele roșii și târcate, cari sunt chimate să mulțumească atâtea și atâtea cerințe, ce azi fiecare econom are față de vitele sale. O creștere repede, însușirea de a se îngrășa în scurt timp și de a trage greu la cântar, lapte mult și bun — asta e ce cere fiecare econom dela vitele sale. Iar însușirile acestea în zădar le-am căuta la vitele albe, fiindcă nu le găsim peste tot sau numai într'o măsură cari nu ne poate mulțami.

Și dacă vite de soi mai bun au luat locul celor albe, sporul în număr nu poate să țină pas nici cu căutare de carne dela noi și din țările unde trimitem vite, nici cu lipsa de gunoi, ce se simte tot mai în urma secătuirii treptate a holdelor și pășunilor noastre.

Pricina acestui fapt o aflăm în lipsa de nutreț, care de aproape 10 ani să arată an de an, chiar și în anii cei buni de nutreț și în deosebi în cei secetoși, când n'avem nici pe jumătate atîta nutreț, pe cît ne-ar trebui. Și să nu credem cumva, că vremea-i de vină; că dacă umblă vreme rea, apoi n'ai ce face. O parte din vină o purtăm noi, căci n'am știut sau și dacă am știut, n'am făcut aceea, ce era de făcut ca mai cu seamă anii secetoși să nu ne pună de drumul țigului cu vitele noastre, să le vindem pe preț de nimic toamna, — ca apoi primăvara să le cumpărăm înapoi cu bani scumpi.

În țările mai înaintate decât

a noastră, în țările din apus, de unde ne vine tuturora lumina științei — pe aceeaș întindere de pășune să face nutreț de 2 ori și de 3 ori atîta ca la noi. Și nu doar că pe acolo ar umbla veac mai bun ca pe la noi, ori pământul ar fi mai bun, da economii samănă nutrețuri pe întinderi mai mari și îngrijesc pășunile mai bine, astfel că nici chiar în anii secetoși nu simt lipsa nutrețului așa ca la noi.

Pe livezile noastre să întinde mușchiul, care ca o coaje acoperă pământul și nu lasă să pătrundă în el nici aerul dător de viață, nici ploaia pentru sucurile, din cari încolțesc și să înalță nutrețurile de tot felul. Burueni fără de folos năpădesc ierburile cele bune și sug din pământ tot de ce o plantă are trebuință pentru creșterea ei.

Gunoitul livezilor la noi e un lucru necunoscut, cu toate că o socoteală ușoară ar trebui să se spună, că nu e nimic mai firesc decât aceea, că, dacă tot iai de undeva și nu mai pui la loc, trebuie să scadă și în urmă să nu mai rămână nimica și că prin urmare și livezile noastre, pe cari de atât amar de ani le folosim, pe încetul trebuie să-și imputineze darul lor, dacă nu ne îngrijim ca puterea lor de a crește nutrețuri să o împlinim din nou prin gunoie.

Luțernele le sămănăm rău, nu le cultivăm, le lăsăm timp prea îndelungat și tot așa facem și cu alte ierburi de nutreț.

Și nici trudă multă nu ne-ar trebui și nici bani mulți nu ne-ar costa, dacă am vrea să delaturăm relele acestea și să facem ca rodul pășunilor și livezilor noastre să se ridice și în ierburi bune și în bogăție.

Cu deosebire toamna putem face mult ca să ne ajungem țînța aceasta. N'avem decât să împrăștiem cu sapa mușuroaiele, după aceea cu o grapă de fier bine ascuțită să spintecăm în toate părțile livada pentruca pe deoparte să stîrpim buruenile stricacioase și să prăpădim scoarța de mușchi, pe de alta să deschidem cale aerului dător de viață, ploii și zăpezii, când se topește. După aceasta trebuie să gunoim, și mai bine e să facem aceasta cu gunoiu supțiat sau cu un amestec de gunoi măiestrit și a-nume unde pământul e mai legat pe o holdă catastrală împrăștiem 150 klg. superfosfat, amestecat cu 80—100 klg. salpetru de kaliu de 40%, iar primăvara luăm din salpetru de Chili 50 klg. Gunoitul cu superfosfat și salpetru de kaliu ne ține 3 ani și de regulă în anul

al doilea avem rodul cel mai bogat; cel de salpetru-de-Chili ne ține numai un an, trebuie așadară an de an înnoit.

Anul acesta avem o iarnă foarte ușoară, care îngăduie ca unele din lucrările, ce-ar fi trebuit să le isprăvim în toamnă să le facem acum până ce lucru de primăvară nu s'a început. Să ne îndreptăm greșelile, ce le-am făcut, încă acum până e vreme, fiindcă numai așa vom putea privi mai cu liniște în viitorul plin de taine ascunse nouă. Să ridicăm puterea de rodire a pășunilor și luțernelor noastre și atunci nu va mai trebui ca în toamnă să luăm drumul târgurilor pentru ca să vindem vite, pe cari noi le-am crescut sau le-am cumpărat și le-am îndrăgit, fiindcă vedem cât folos avem după ele.

Fără de a spori puterea de rodire a pășunilor și luțernelor noastre, nu vom putea să înmulțim capetele de vite și nu vom putea avea nici gunoiul de lipsă ca să înapoiăm holdelor noastre, aceea cu ce ne-au dăruit în grîne, pe cari le-am valorizat în piață.

(Va urma).

Roata vremii.

— Spicuri și ocoșeli. —

Domnul profesor A. Bratu din Sibiu ne dă plăcutul a prilej să închinăm steagul nostru în fața muncii adevărat nizuitoare și prea folositoare pe care o săvîrșește prin prelegerile economice și îndeosebi despre tovărășii — ce le ține în afară de îndatoririle oficiale — tinerilor teologi, care ca mâne vor fi păstorii sufletești și conducătorii firești ai popoului nostru.

Di A. Bratu pornit de dragostea față de neam a simțit din vreme trebuințele adevărate ale povățuitorilor de mâne a popoului nostru și dsa este cel întâiu care de băncile unui seminar românesc propovăduiește învățătura politice adevărate — a politice economice.

Dzeu să-i dea putere să desăvirșească munca și tinerilor teologi Dumnezeu să le dea tăria înțelegerii și voința pentru faptele de mai târziu.

*

Am primit o scrisoare din un sat — numele nu înpoartă — prin care, vorbind despre foloasele materiale și morale, dar mai ales naționale, ce să pot ajunge prin acțiuni economice — ni-să spun vorbe ca aceste- „atunci s'ar dărîma stîncă neîncrederii ce să înalță tot mai grozav între poporul nostru și domniile noastre“... ori apoi: „...cu vorbe însuflețite și cu nădejdi puțin limpezite nu putem face politică. Să fim îndrumați la muncă,

în zile de lucru și nu numai la paradă, în zile de sărbătoare“...

Poate că văd eu prea posomorît — dar eu țin, că ni-se impune o haltă — să ne gîndim asupra „stîncii“...

Judecați și Dvoastră!

*

Frații dela Făgăraș de nou au avut de lămurit — în fața opiniei publice — deodată în două gazete, pe cite 15 coloanel

Am fericirea să cunosc personal pe aproape toți — „cei chemați“ din Făgăraș. Și tocmai din această pricină nu pot înțelege de unde își iau acești bărbați vremea, ca să scrie atîta, cînd cu fapte, ce încap pe o singură coloană — ar putea folosi neamului mult mai bine și mai cu roade.

Că sunt greșeli și la Făgăraș — o credem fără scrise și o știm din rezultate. Cineva, ori poate mulți poartă vina — o credem asemenea. Dar nu înțelegem de ce nu-i vedem la fapte, pe cei-ce ne bombardează cu scrisul, prin două foi locale și prin coloanele altor două foi obștești...

Dzeu drăguțul să ne apere de „lămuriri“, și în vremile ce vin să ne dea putința să lăudăm fapte și la Făgăraș și în tot cuprinsul pămîntului românesc!

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 3. Noi Românii din Boz voim să facem o bancă satească sistem „Raiffeisen“. Avem lipsă de statute și îndrumări.

Nicolae Miclea și tovarășii.

Răsp: Scrieți la „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului în Sibiu (ori direct la secretarul acestei Reuniuni dl Victor Tordășianu, Sibiu (Nagyszeben), Consistoriu) care vă face socoteala cît să trimiteti pentru statute pentru tipăriturile de lipsă și pentru Cartea despre însoțirile „Raiffeisen“ tradusă de Dr A. Brote.

După-ce veți avea toate aceste studiat-le bine și apoi ne scrieți cu ce nu sunteți în curat. Atunci apoi vă vom scrie și despre unele schimbări ce să faceți, căci eu nu mă înpac pe deplin cu sistemul „Raiffeisen“.

Intr. 4. Unde ași putea căpăta o carte de pădurari, din care să pot face examen de codrean? Legea comunală de unde să mi-o cumpăr în românește?

Antonie Paicu.

Răsp: Scrie la dl A. Diaconovich, magistrul silvanal în Caransebeș, care îți dă informații.

Legea comunală o poți cumpăra dela dl Pavel Rotariu avocat în Timișoara ori de la ori care librărie românească. Costă 1 Cor. 20 fileri.

Intr. 5. Mi s'a tulburat un butoiu de 300 litri cu vin alb. Cum să-l limpezesc?

Abon. Nr. 3227.

Răsp: Cearcă mai întii să-l tragi pe vreme senină în alt butoi. Dacă nu ajută pune în el cam 1 litru de lapte cald nefert. Dacă nici așa nu izbutești atunci folosește beșică de pește (halhojag) ce să capătă în farmacie.

STIRI

Tovărăşii în comuna Suciag (com. Clujului) tovărăşia care până acum să ocupa numai cu pregătirea untului, — de aci înainte să va ocupa şi cu vinderea laptelui. Insoţirea a primit ajutor de stat dela ministru al agriculturii.

Tovărăşile din Rusia. Numărul tovărăşilor din Rusia e de 3500 cu 500 mii membrii. Partea cea mai mare (85%) a tovărăşilor ruşei lucrează pe sate şi cu ispravă mai bună ca cele dela oraşe. Dintre tovărăşii 1555 au primit dela stat un ajutor de 6 şi jumătate milioane ruble.

Tovărăşile săteşti nu numai că dau bani împrumut, ci pe sama membrilor aduc vite de prăsilă şi săminţe. În Siberia sunt 800 tovărăşii cari au 700 mii vaci, dintrăcăror lapte pregătesc unt pentru vânzare.

Adunarea generală a „Reun. rom. de agricultură din comit. Sibiiului“ s'a ținut în 26 Dec. 1909 în comuna Porceşti (Sibiiu) Au luat parte d-nii Dr. P. Şpan, V. Tordăşianu şi A. Cosciuc. Din raportul prezentat adunării aflăm, că averea Reuniunii e de 18 mii 398 coroane şi 38 bani, iar sporul anului din urmă e de 968 coroane 85 bani. Numărul membrilor e de 946 cu 74 mai mulţi decât în a. 1907. din raportul tipărit estragem mai pe larg.

Potriveli. Foaia ungurească scrisă şi pe româneşte şi scoasă de ministrul de agricultură din Budapesta zisă „Poporul“ publică în numărul mai nou câteva chipuri de-ale oamenilor ajunşi în slujbe nouă. Pe fiecare pagină pe lângă chip, se mai gădesc şi alte scrise — aproape toate de minune potrivite — să înţelege din întâmplare. Aşa de pildă:

Sub chipul lui Gál, prezidentul dietii, este un text ce începe aşa: „In pivniţă buţile goale trebuie opărite şi umplute“ (că-z iaca Gál!).

Pe foaia cu chipul viceprezidentului Návay, găsim scrisul ce începe: „Coarnele rupte“ (...Săracu om!)

Sub chipul lui Rakovszky, celalalt viceprezident, să vorbeşte despre „îngrăşarea porcilor“.

Lângă chipul ministrului de honvezi Hazai să poate ceti un articol despre „Soarele sec“ şi aşa mai departe.

Ce-o fi avind foaia oficială a lor — să-şi bată joc de ministrii şi prezeşii dietii?...

Pământ de dat în arindă. În comuna Adămuş (comit. Tîrnaveimici) să află de dat în arindă 700 jugăre de pământ, dintre-cari 300 sunt sămănate, celelalte sunt ogor pentru păşunit de vite ori de oi. Doritorii de a-l lua în arindă să se adreseze dlui János Sándor în Alsóbajom (posta ultimă Felsóbajom).

Oficiu de postă şi telefon, s'a deschis în comuna Mihalt, iar agentură postală nouă în Dirjea (com. Solnoc Dobăca).

Tîrg de vite În 30 şi 31 Marte 1910 să va ţinea în Sibiiu al 21-lea tîrg de vite cornute de prăsilă, care e ajutorat de stat şi de comitat. Să vor împărţi premii şi diplome de laudă celor cu vite bune.

Câţi Români avem cătane? La sfîrşitul anului 1908 au fost în armata comună (linie) 161 oficeri activi, 75 oficeri în rezervă şi 100 mii 298 soldaţi români afară de honvezime.

Neguţătorii şi meseriaşii unguri din ţară să gătesc cu mult zor pentru alegerile de deputaţi, ce să crede că vor fi în curînd. „Societatea negustorilor unguri“ din Budapesta (O. M. K. E.) a publicat un apel în care să cere fiecărui negustor să sprijinească numai pe acei deputaţi (dacă n'ar putea alege din sînul lor!) care sunt aderenţi ai protegiării negoţului.

Meseriaşii unguri din ţară au ținut o adunare în care au discutat asupra formării unui nou partid politic — zis al meseriaşilor.

În acelaşi timp agrarii (proprietarii de pământ) asemenea mişca toate petritele pentru candidaţii lor.

Pentru învăţatul creşterii gălţelor să va deschide în Gölö'10 un curs, unde vor fi primiţi 10 învăţăcei, cari vor căpăta lunar cite 40 coroane ajutor.

Comunele Şinca-veche şi nouă (com. Făgăraş) prin ordinaţiunea Nr. 160113/909. a ministrului de interne sunt decretate de comune mari, iar comuna mare Mehala (com. Timişoara) prin ordinaţiunea Nr. 123003 s'a împreunat cu oraşul liber regesc Timişoara.

Falimente în 1909. În anul trecut s-a ordonat din partea tribunalelor competente deschiderea concursului în 526 cazuri. Din acestea cad asupra Budapestei 66, asupra Ungariei şi oraşului Fiume 406 iar asupra Croaţiei şi Slavoniei 54.

Aviz! Cei cari vreau să aibă îngăduinţa de-a face esamenul de pădurar de stat (erdészeti államvizsga) — să-şi trimită rugarea cu toate documentele de lipsă — cel — mai târziu până-n finea lunii februar a. c. la adresa Prezidiului comisiei esamiuătoare a pădurarilor de stat — Budapest, V. Zoltán utca 16.

„Nici telefon — nici bucate“! Săptămînile trecute s'a vestit prin gazetele noastre că banca „Patria“ din Blaj a cerut dela direcţiunea poştelor introducerea telefonului pentru trebuinţele cancelariilor sale.

Cu toate cererile înse — nu i-s'a dat telefonul cerut — zice-să

din pricină să nu slujască şi prin telefon agitaţiile naţionaliste.

Cînd am cetit ştirea asta — am ris una ca de ori-ce glumă. Căci altcum nu ne-am putut talmăci această ştire.

Acum înse cetim alta şi mai şi: În comuna Bucium din Munţii apusenii ai Ardealului, cineva (nu să spune cine) a înştiinţat la pretură că a deschis un magazin de bucate. Şi cînd colo ce să vezi: solgăbirăul în loc să-i dea îngăduinţa i-a închis tu poliţia magazinul omului!

Şi în ştirea cu telefonul şi în aceasta cu bucatele de sigur o fi ceva. Dar în tot cazul numai despre vre-o neputinţioasă şicanare poate să fie vorba. Căci atît magazine de bucate cît şi staţiuni de telefon tot deanna le-a putut şi le poate avea cine vrea.

Noi credem că nu e potrivit pentru moralul public să facem din tot tîntarul — armăsar mai ales în chestiuni economice. Dacă ni-să întimplă vre-o bazaconie ca cele asvîrlite în public cu telefonul şi cu magazinul de bucate să le isprăvească cei interesaţi apoi să împărtaşească lucrul publicului — în toată golătatea şi în toată corectitatea lui.

Credem că nu ne facem un bine, cînd prin astfel de ştiri, spuse în o formă necontrolabilă — ajutăm şi noi la lăţirea nenorocitei tînguieli băbeşti, că neamul nostru nu numără aici nimic.

Din contră aici suntem, aici vrem să ne afirmăm şi faţă de toţi cîţi ne incurcă — să ne folosim de toate armele legale.

Dar tînguieliile n'au loc!

Băncile noastre, aproape toate şi-au încheiat socoţile anului 1909. Din bilanţele publicate până acum să crede că băncile noastre şi în anul încheiat au muncit cu destulă izbîndă. Să pare înse că creşterea afacerilor în anul încheiat n'a fost atît de înpunătoare, ca în alţi ani. Vom publica şi noi, ca şi în ani trecuţi mici estrase despre rodul muncii băncilor noastre.

Acum însămnăm numai atît, că nouă ni să pare tot mai apropiată vremea cînd şi băncile noastre vor fi silite să ia pe lângă datul de împrumut de bani şi alte afaceri industriale, agricole şi comerciale. Şi noi credem că în acest fel ar să răspunde şi mai bine şi la mai multe trebuinţe!

POSTA REDACŢIEI

Dlui George F. înv. în G. Invăţătorii, care nu plătesc altă dare decît cea după sîlar nu trebuie să plătească dare de drum. Celelalte dări — în afară de a capului — trebuie plătite. Pentru darea drumului şi a capului recurează.

Dlui Ioan Funariu înv. în Ó. Szt. Ana. Vă merge scrisoare.

Dlui Valeriu Literat în L. Părerea mea este că să poate face, împreună cu una de valorizare. Mai multe prin scrisoare.

— 30 — Bebanul. Banca „Agri-

cola« îţi poate vinde, Azi costă 12—13 florini maja metrică. Dacă doreşti scie băncii şi trimite-i banii înainte

Tinerul econ. din O. Pămîntul nu e în toată ţara împărţit după „paure“ În Ardeal nu să pomeneşte de așa ceva. Asta ca informaţie încolo not. poate să aibă drept. De corigat în cartea fonduară e greu. Ca să fii liniştit: ia o copie de pe mapa şi de pe cadastrul din comună. Cu aceea te dă la cartea fonduară (grundbuch) şi dacă nu te-i putea lămuri, asemănînd însemnările d'acasă cu cele dela grundbuch — dute la dl D. D. şi cere-i să caute D. lui.

Dlui Ilie S. în B. De scris — de fel.

Dlui Ioachim Simu, cantor în Iezvin. Ţi s'au perdut scrisorile. Nu ştim ce-ai cerut, mai scie odată mie lui V. C. O. pe care văd că eşti supărat. Dar şi Dzeu iartă!

Dlui Vasile Cit... Nr. 551. Scie în Sălişte (lîngă Sibiiu) la adresa: I. Comşa & fiu. D'acolo poţi cumpăra mai bine.

Fratelui Ilie Crăciunel din Răcăşdia fi mulţumesc din suflet pentru cele ce mi-a scris. Să ne vedem cu bine şi cu dragoste.

Abonat Nr. 3979 în Igrîş. Scie la firma Benj. Heskia, Wien, Larenzenberg şi roagă-l să-ţi comunice firmele de care ai lipsă. Scie-i româneşte şi spune-i că noi te-am îndreptat acolo.

Dlui Zaharie Harba înv. în A. Pentru informaţii în chestia viţei de vie adresaţi-vă la societatea „Mugurul“ în Erzsébetváros.

Dlui din Apahida. În fie-care sat numărul crîşmelor e limitat (hotărît). De-o fi numărul plin nu poţi căpăta licenţă nouă. De n'o fi poţi cerca. Calea e dela notarul la solgăbirăul apoi la Direcţiunea financiară. De sfetnic îţi poate slujî ori care finanţ. Atît îţi spun însă — că merge greu...

M. O. D. Zaharie Pop preot în B. Mai curînd nu s'a putut să vă răspund, pentru-ce vă cer iertare. Înainte de licenţă să nu o deschideţi, căci pedeapsă poate să fie dela 10—500 coroane. Dar poate că deja sunteţi în rînd cu licenţa.

M. O. D. V. Grama preot în Riuşor. Vă rog să-mi scrieţi pe larg ce şi cum doriţi să aveţi magazinul de bucate. Eventual poate să vă convină să-l faceţi în legătură cu banca „Agricola“. Doriţi să aveţi o tovărăşie separată pentru magazin? Aveţi bucate de vîndut ori doriţi să cumpăraţi? Ce capital e cîţi membri aţi avea? Toate aceste vă rog să mi le comunicaţi pe larg.

D. Vas. Trif, paroch în Mogos. Adresaţi-vă pentru informaţii dlui Victor Tordăşian, preşedintele societăţii meserigşilor în Sibiiu, sau dlui Ilie Savu, preşedintele meseriaşilor în Braşov.

Preţul bucatelor.

În piaţa Orăştiei:

Grâu,	maja m.	26-50—27 cor.
Cucuruz	„	13—
Ovăş	„	13—14 „
Orz	„	12—13 „
Mere după soi	„	15—50 „
Nuci	„	40—70 „

În Budapesta:

Grâu	maja m. cor.	28—29
Cucuruz	„	14—14-50
Ovăş	„	15-50—16
Orz	„	14 1/2 —

„TIPOGRAFIA NOUĂ“ ORĂŞTIE.